

լէին: Բիւզանդեանք՝ զանոնք պատակաւորով՝ Հայաստանի մեծ մասը ձեռք կը բերէին: Յանկարծ Սէլճիւք ազգը արեւելքէն մէջ տեղ կ'ընէր: Մէկ կողմանէ տը- կարացած ամիրապետութիւնը Պարսկաստան Պապիւրուն մէջ փա- կեւում մինչեւ եփրատ կը հասցը- նէր իր իշխանութիւնը, միւս կող- մանէ Յոյները Հայաստանէն վա- նելով մինչեւ Անտիոքոս և Ալիս կը հալածէր զանոնք: Ֆարսիդ- ները Ասորիքէն հանելով՝ Սիւ- վէնէն անդին կը նետէր, և կայ- սերականները մինչեւ Ելլեսպոն- տոս կը մղէր:

Մէլիք-Շահին մահուամբ՝ այս լայնածաւալ պետութիւնը կը բաժնուէր. փոքր Ասիա, Ասորիք, Պարսկաստան նոյն տոհմէն ա- ռանձինն պետութիւն կըլային, Հիւսիսային Հայաստանի մէջ գըտ- նուած փոքր տէրութիւնը հե- տըզհետէ ջնջուելով Կովկասու ստորտը կը մնային Վիրք. Հա- յոց մնացորդը Կիլիկիան Տաւ- րոսի և Միլիոսի հարաւակողմը կեդրոնանալով կը սկսէր, Խաչա- կիրք փոքր Ասիա և Պաղեստին արշաւելով՝ Եգիպտոս, Մանիքայ, Տրիպոլիայ կոմսութիւնները և երեսօղէմի թագաւորութիւնը կանգնուեցան, Հայք Կիլիկիոյ թագաւորութիւնը հաստատեցին: Էյուպեանք եգիպտոս հաստա- տուելով՝ Ասորիքի թուրք իշխա- նութիւնները վերցուցին, երու- սաղէմն առին: Մոնկոլը Հայաս- տան մտան և դէպ ի Պաղեստին և Ասորիք առաջ գալեցին: Սէլճիւ- քեանց Փոքր Ասիոյ տէրութիւնը՝ Մոնկոլներէն հարուածելով՝ տը- կարանալով վրայ էր: Մամլուքք եգիպտոսի և բոլոր Ասորիքի տի- րելով՝ խաչակրաց մնացորդները ջնջեցին, և Կիլիկիոյ Հայ տե- րութիւնը հարկատու քրին. Վիրք Կովկասու ձորերուն մէջ դեռ աը- քայական իշխանութիւն մը կը պահէին, Հայաստան թիւրքմէն և Քիւրք բունաւորաց տակ ընկ- ճելով կանչեանար. Նոր խաչա- կիրք Կ. Պոլիսը կառնուին, և հոն Լատին կայսերութիւն մը կը հաս- տատէին: Յոյնք ի Նիկիա և ի Տրապիզոն երկու կայսերութիւն և ի Պափղագոնիա թագաւորու- թիւն մը կը կանգնէին: Իկոնիոյ

Սէլճիւք Սուլթանութիւնը կը քայքայէր, և տասը նոր թագա- տարութիւն կ'ընէր, որոնց մին էր Օսմանեան տէրութիւնը. Յոյնք Նիկիոյ՝ Կ. Պոլիսը առին. Պա- րսիոնիոյ Յայն տէրութիւնը չի- ջաւ. Պորկիս Մամլուքք եգիպ- տոսի և Ասորիքի մէջ Պահարիդ- ներուն կը յաջորդէին, Հայաս- տանի մէջ Ագ-Գոյուկը և Գա- րա-Գոյուկը թիւրքմէնները պե- տութիւնները կը կանգնէին: Օս- մանեանք Փոքր Ասիոյ մէջ զորա- նալով հետզհետէ միւս թիւրք տէրութիւնները նուաճելու վրայ էին, Լէնկէրիմը Արեւմտեան Ասիա արշաւեց, յաղթեց Օսման- ցոյ և նուաճեց Փոքր Ասիա մին- չեւ Կ. Պոլիս, զարկաւ Մամլուք- ները և Տրիքի Ասորիքի մինչեւ եգիպտոսի սահմանը, և այսպէս գրեթէ բոլոր Արեւմտեան Ասիոյ տիրեց: Իր մահուանէն ետքը որդիքը մէջերին պառակտեցան, Օսմանեանք Փոքր Ասիան, Մա- մլուքք Ասորիքը և թիւրքմէնք Հայաստանը ձեռք բերին:

Օսմանեանք առաւել եւս զը- րանալով Փոքր Ասիոյ թուրք իշ- խանութիւնները իրենց հետ միա- ցուցին, Յունական կայսերութիւն- ները ի Կ. Պոլիս և ի Տրապիզոն ջնջեցին, թիւրքմէնները զոր- կին. և իրենց սահմանը Դանուպ գետէն և Ագրիական ձովէն մին- չեւ եփրատ և անդր եւս տարա- ծեցին: Այս առիւններս ելաւ Պարսկաստանի մէջ Նուր-Սոֆի տոհմը, որ Հայաստանի թիւրք- մէն իշխանութիւնները նուաճեց և մինչեւ Եփրատ առաջ գնաց: Արեւմտեան Ասիան երեք գլխա-ւոր Տէրութեանց մէջ բաժնուած էր Արեւելքը՝ Սոֆեանք Պարս- կաստանի, հարաւը Մամլուքք եգիպտոսի, և Արեւմտեանք Օս- մանեանք կը բռնէին: Առջի եր- կուքը՝ երկրորդին դէմ նիգա- կակցեցան: Չարտանու որոշիչ ճակատը Սոֆեանները Դալիսէմէն անդին նետեց, եգիպտոս՝ որ չէր կրցած իր դաշնաւորին ձեռք տալ, Տապքի և Ռիսանիոյ ո- ղոշիչ ճակատներէն ետեւ Ասորի- քի հետ մէկ տեղ Օսմանեան դա-ւառ եղաւ: Եւ այսպէս բոլոր Ա- րեւմտեան Ասիան մինչեւ Կաս- պից ծովը Օսմանեան տէրութեան

ձեռքը անցաւ: Բայց Պարսք ետ- քէն Հայաստանի մէկ մասին տի- րեցին:

Վրաստան՝ ուր դեռ ստուեր մը արքայական մնացեր էր. Ռու- սաց յանձնուեցաւ, այս պատ- ճառաւ անոնք Կովկասն անցնե- լով մինչեւ Երասխ առաջ գնա- ցին. բայց Արեւմտեան Ասիոյ ա- մենամեծ մասը մինչեւ հիմա Օս- մանեան ինքնակալութեան ձեռ- քը կը գտնուէ:

Արշաւոր Արշաւոր

ՍԱՐԱՍՏԻՅԷ

ՂԱՆԱԹԱ ԲԻԱԶԱՍԸ

15 Գետնունի էվէլ	
Էստ ում տին ագլ. գաբ.	9-19
Պու. օապաճ	9-13
Իսթիք. 65 (Մութօն) 6 % ֆ.	41-50
» 65 » 6 % ֆ.	41-50
» 69 (Բինար) 6	40-
» 72 (Պոստիլ թրէգոր) 1.	14-50
» 75 6 % ֆ	53
Բուժիչ չմէնարքէր 5 օ.	25-75

Լծնորա, 14 Գետնունի էվ

Ինկիլիզ գոնօփի	
Էստ ում ում տին ագլ. գաբ.	
» գաբանոր	
Բարիք. 14 Գետնունի էվ	
Պրանարք ֆոնօսու 5	
Էստ ում ում տին ագլ. գաբ.	
» գաբանոր	
Արշաւոր 100 դր. տան	Ղ. Գր.
Պեւազ մէնարքի ֆարգը	108-20
Մէնարք	122-
Ղապէ	259-
Պազըր	179-
Ինկիլիզ լիւրաը	109-55
Պրանարք ալթունու	38-25
Բոյ	38-50
Գըրըփի ալթունու	51-

ԻԼԱՆԱԹ

ԹՈՐՈՍ ԼԷՈՆԻ

ԳՐԵՑ

ՄԵՐԵՆԱՆՑ

Սոյն գեղեցիկահիւս վիպասա- նութեանն՝ որոց պատմական աղ- բիւրը Ռուբինեան հարստութե- նէն առնուած է, և որ Քրիստոս- ւի 1145 թուականին Հայոց Կի- լիկիոյ մէջ վերստին ձեռք բերած իշխանական մեծութեան ճշգրտ- գաւորապէս պատկերն է, ամեն հայ

պէտք է փութայ մի օրինակ ու- նենալ:

Կը ծախուի ամեն հայ գրաւա- ճառաց քով:

Գին 2 ֆրանք:

ԲԵՍՍՍՄ

Սերով. ԵՆԵՅԵՅԱՆ

Պապը Ալի ճիվարընտա Աղիդի- յէ ճատտէսինտէ քեային 1 նոմէ- րօ իլէ մուրադգամ տիւքքեանտա քեասամըլա տայիր էնվայի սըբա- րըշար կիւզէլէ իմալ օլունա- ճաղը վէ աղբըքէլ պուլունան դէ- վալմա բաղար վէ բաղար իրթէօի կիւնէլինտէն մատաա հէր կիւն րէսիմ տէրսի վէրիւլալ տիւքքեա- նըմըզա իլէշքիֆ պուլունան դէ- վալմ հէր վէշէ իլէ խօշունտ ի- տիլէճէ յի իլթար օլունուր:

Թալարեա կէօնտէրիլէն ղաղէ- թալարէն ապօնէ պէտէլլէրինին պիր ան էվէլէ իտարէլանէմիլէ կէօնտէրիլմէրի խասէլէն նի- եաղ օլունուր:

Թիւրք վէ Ֆրանսըզ վէ. Էրմէ- նի վէ Ինկիլիզ վէ իլթարին լի- սանլարընտա պիրպիրինէ էվրազը եսմիլէ վէ ղալար րէսմիլէ վէ թէրէմէ իլթարմէր վէ պուլունա- լարտան իսթիտա, վէ բըրթէսթօ վէ սայիրէ եաղըրըմաղ արգու ի- տէնլէրին Ումմայօլտա Բիւրքէիւ խանընտա քեային 7 նումէրօտա ղալէլմամըլէն խարէլանէսինէ մարաճաճ իլթարմէրի հալտէ, քէմալի տըզգալմ վէ սիւրալմ, վէ խուսուսի իլէ էշվէն փիլալլէ իլէրի կէօրիլէճէ իլան օլու- նուր:

Ղաղէլմամըլէն էսկի նումէրօ- լար պունտան պէշլէ պինէ պա- զըր աղէճ 60 բարաեա, վէ միւլթէնաա օլարազ պաղը նու- մէրօլար պիր պէշլէր վէ հալթիմ պիր իլթի նումէրօ տալի պիր օն- ուզ գալիմէլէ ֆիրուլմթ օլու- նաճաղը իլթար օլունուր:

Պրուստա ղաղէլմամըլէն ու- մալու իտարէսինէ ախ խուսու- սալը իվիլթէեան Պետրոս էֆէն- տի լուլթիլէ տէր էօստէ իլթիլ օլունուլարընտան, օրատա ղաղէ-

թամըզա ախ խուսուսաթ իլին էֆէնտիի մաւմալէլէ միւրաճա- աթ օլունուր իլթար օլունուր:

ՕՐԱՅՈՅՑ ԸՆԴՈՐՁԱԿ

1878

ՅԵՐԵՒԱՆ ԳԱԶԱՆԱԳԷ ԽԱՐԱԿԻՆԷՐԻ

Պարոնախարհ

Օրացոյց պարզ: — Այդ. Հոգի որ դուրս եւ Ընդհանուր Ժողով: — Ազգ. Վարչութիւն Կրօնական եւ Քաղաքա- կան Ժողով: — Ազգ. զանազան Ժո- ղով, Խորհուրդ, եւ Հոգաբարձու- թիւնը: — Սկիզբն Օսմանեան տէրու- թեան: — Օսմանեան Կայսր եւ կայ- սերազունը: — Բարձրատիման նա- խարար տէրութեան: — Հայազգի պաշտօնատարք ի Բ. Դուռն: — Թիւ- մաղկան ընդ ամենայն երես երկրի: — Թիւ ազգիս Հայոց: — Սրբէք դը- րամոց զանազան ազգաց: — Աղիւ- օակ զիւտի աւուրց ամսամուտի: — Հաստատութիւն Եւրոպոյի եւ Տաճ- կաստանի ժամոց եւ րոպէից: — Կը ծախուի բոլոր գրաւաճառաց քով, գին 5 դրուրէ ընդարձակ, 60 փարա պարզ:

ՆՈՒԵՐ

ՄԱՆԿԱՆՑ

ԿԱԶԱՆԴԻ

80 պատկերով 80 երեսէ բաղկա- ցեալ գրքով մ'է, որուն պարզ կաղ- մալին գինն է 100 փր. Մէնտ ստակ իսկ ոսկեգոծին գինը մէկ քառորդ Մէնտիլէ, ոսկեգոծին մէջ դուռաւոր եւ գեղեցիկ պատկեր մ'ալ կայ: Կը գտնուի Զարգարեան գործարա- նը Սուլթան Համաթ թիւ 14 եւ բո- լոր Հայ գրաւաճառաց քով:

Ռ. Յ. ՊԵՐՊԷՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՐԵԻՓ

Քերթումք, մամ Սոկրատայ, մաւր, Ալլ Եւ ալլը, Սաւիտա: — Հեղինակն իւր ինչ ոտանաւոր եւ արձակ գրուածներն եւ Լաւար- թիւնի Գաղղիացի բանաստեղծին Սա- ռաթոյ Ժողով գրաւար տաղաչափեալ թարգմանութիւնն ամբողջ է աոյն գրքուկին մէջ: Կը ծախուի ի Չարմազըրար իո- ղոց թիւ 20 եւ ամէն հայ գրաւա- ճառաց քով: Գին մէկ քառանոց թղ- թաղարմ:

ՄԻՆԻՍԵՐ ԴԱՅԷԹԱ

ՄԱՐԿԱՆՑ Ե. ԳԱԶԱՆԱԳԷ

Միլիոնայօլտ փիլիսոփայ Խանը Դ. 26

լէթերին իսկեաթ իթմէլիպ իսթիմա ինֆաալլէրին տախի մաւիպ օլուն. տիւրմալլար պու նօթա մէթնինտէ պուլունան բէք հազգըլ սէօլլէ րէպազմայըլ իտանընա պազտըլար վէ օգու- յուպ պիր թէրաֆա աթտըլար: Իլթէ մէղըլըր վէ մէշհուր Սաֆիլէթ բաշա նօթաթըն պիր ֆըզըրաթ:

« Բրթօթօլտա, Պապը Ալլինն տէր իւշտէ իլլէտիլի մէվախի մէզպուրէնին սիւվէրը իճալիսինէ կէրէք բալթախիտա մուգիմ սիւ- ֆէրա վէ կէրէք վիլայէթլէրտէ մուգիմ գոնօթօլար մարիֆէթիլ- լէ տըզգալմ օլունմասը վէ պու- նա տա տէվլէթլէր ճանիպինտէն նէզարէթ օլունմաղը, մուհարըր օլունուգա, վէ պիր տէ անճաղ պիր քէրէք տախի իւմալլէրի պօյա չըզըպ, տէվլէթը Ալլին իրիթիլիան թէպալլէրինն ահ- վալը ըլլալ օլունմայըլ տա իլթի- տէ պիրտէ շարք իսթիլալէթիլին ֆէսալիլին մուճիպ օլան հալալթ մէյաանտա դալարըր հալտէ տէվ- լէթլէր րէսմէն պէյանէ մէճպուր տուրլար քի, պէշլէ պիր հալ կէրէք ալէլ խուսուս տուէլը զա-

մինէնին վէ կէրէք ալէլ ումուճ Էւրթանըն մէնաֆիլին մուլայիր տիր. պու հալտէ կէրէք իրիւ- թիլիան ըլլալալթ վէ կէրէք մէնաֆիլ վէ էսայիլի ումուլիլէլ լաղըմ կէլէն թէէմինաթըն հու- սուլի հէր նէլէ թէվազգուֆ ի- տէր իսէ, տէվլէթլէր պիլ իլթիլմ ֆաղ իճաղը իգլիլալթա մու- պալէրէթ իլթմէլի քէնտիլլէրին պիր ֆաղըր մալսուս տառ իտէր- լէր, կիպիլ թէհտիլլէր պուլուն- տուգա, տէվլէթը Ալլինն տա- խի տայիրէլի մէշիլիլէթիլէր գա- լարազ պունլարա գաղըր էքիտէն բրթմէթօ իլթմէլէսի, վէ շէտի- տէն մալիլիլէթ կէօթլէրմէլէսի տախի դապիլ օլամաղ:

« Տէվլէթը Ալլին պիր տէվլէ- թը միւլթալիլէ օլունուլունտան իսթիլ պիր վէ իսթիլ պիրլիլտէ պիր դաշ տէվլէթ նէզարէթիլթա հ- թընտա պուլունմաղ տինայիլի- նի պիր վէճէ իլէ դապուլ իտէ- մէղ:

« Տէվլէթը Ալլինն տայըր տէվլէթլէր իլէ օլան մուսալլէթը հուգուգու միլէլ գալայիտի ահ- քեամընա միւլթիլէն, վէ պուն- տան էվլէլէրի ահտանմէլէր իլէ

մուսայիլէն օլունուլունտան, եալը- նըզ քէնտիլ թէպալլարընը հի- մայիլէթէ սէլալիլէթլէր օլան էճնէպի սիւֆէրա վէ գոնօթօլա- րընտա էօլլէ րէսմի պիր նէզարէթ սէլալիլէթի պիր վէճէ իլէ թա- նըլամաղ:

« Տէվլէթը Ալլին նէ եաղըպ տա պէշլէ տայրէլի տալլէթ վէ մէտէլիլէթին խարըճընտա պը- րաղըլմաղ մէզլիլէթին վէ տին. եատա միսի օլմայան պիր տինա- յէթէ միւլթէլաղ օլունուր, օ- նու պիլէմէլթ:

Իլթէ պու օլուն Պապը Ալլի իլէ Էւրթա տէվլէթլէրի պէյինն տէ էն սօն միւլթալէմէ, պուն- տան սօղրա պէլլէն իլանը հարպտաա պաշտա պիր շէլ օլա- մաղ ըտը:

ԲՈՒՄԻԱ ԻԼԱՆՆ ԶԱՐՊԸ

Տէվլէթը Ալլինն Բրթօթօ- լա վէրտիլի պու ճէվապ Էւրթա գալիլիլէթլէրին մալիլմ օլուր օլմազ Բրէնա Կօլլազօֆ ալլիլ օն տօգուզ թարիլի իլէ շու միւ- ղէքքէրէլը ումուլիլէլի նէշը իլ- լէտի:

« Շու շարք մէսէլէսի վէ միւլ-

քիլալթ զուհուր իտէլի, Բուսիա իմէրալթօր հիւլթիլմէթի, թիւր- քիստանտա տայիլի պիր աալի- շին պաղա վէ մուհաֆաղաթըրմ Նընտէ սայիր տուէլը մուաղա- մայը Էւրթա իլէ պիլ իլթիլիլթա գ- էլտէն կէլինի սօն տէրէճէլէ գա- տար տիրիլ իլթմէտի:

« Էւրթա տէվլէթլէրի իլէ պիլ իլթիլիլթա տէվլէթը Ալլինն թէլ տէր թէլ իլթիլիլթ օլուն- տու իսէ տէ, Պապը Ալլի ճիւլթէ- սինէ գապուլ իլթմէլէլէ պաշա չըզըլմէթ տէրէճէտէ պիր մու- խալիլիլթլէր ըտըր իլթտի:

« Մարթ 31 տէ Լոնտաաա իմ- ղալանան Բրթօթօլ պիլթիլին Էւ- րթա տէվլէթլէրի իլթիլիլթաթըն սօն քէլալթ իտի: « Պու թէտպիր, միւսալէհէ- յէ պիր սօն չարէ օլմազ նիլլէթի իլէ Բուսիա թէրաֆընտան իլթիլ- խաղ օլունմուլունտու Բուսիա գա- պիլիլթիլ պնը թարիլիլ Բրթօ- գօլա ըապիլ իլթիլիլ պիր պէ- յաննամէ իլէ էօլլէ շարիլլար տա- խի մէյաանա գօմուլտու քի Օս- մանը հիւլթիլթիլ անլէրի խալի- սանէ վէ հաղապ նիլլէթ քեարանէ գապուլ վէ իճա իտիլիլ իտի

վէ պաղալը սուլէ գապիլ օլապի- լիլ իտի: « Պապը Ալլի պունա տա թէք- րար ատէմը գապուլ իլէ ճէվապ վէրտի:

« Լալին Լոնտա բրթօթօլուն- տա, պէշլէ պիր մալիլիլթիլթ տա խաղըրա կէթիլիլթմէլիլ իտի: Բրթօթօլ Էւրթա տէվլէթլէրինն էմլ վէ արգուլիլ պէյան իլթ- մէլլէ պէրապէր, շու գատար պիր շէլ իմա իլթիլիլթ իտի քի, Էւ- րթանըն էսայիլի ումուլիլթիլնէ էլլէլմ օլան իրիլթիլիլթ թէպաա լէրինն ըլլալը ահվալիլ իլին լա- ղըմ կէլէն վէ տէվլէթլէր լէրա- ֆընտան պիլ իլթիլիլթա արղ վէ պէյան օլունան թէտապիրի մուգ- թաղիլլէնին ճիտտէն իճաալթըն- տան պու տէֆա տալիլ տէվլէթ- լէր գալթը իւմիլ իլթիլիլթիլ հալ- տէ, կէրէք իրիլթիլիլ ըլլալա- թընա վէ կէրէք մէնաֆիլ վէ է- սայիլի ումուլիլթիլնէ լաղըմ կէլէն թէէմինաթըն հուսուլի հէր նէլէ տէվլէթլէրի պիր իսէ, տէվլէթ- լէր պիլ իլթիլիլթա, իճաղը իգ- լիլթաթնա մուպալլէրէթ իլթմէլի քէնտիլլէրին պիր ֆարըր մոլտուս աառ իտէճէլլէր տիր: (Տէվաթ)